

บทที่

5

จากการปรับทัศนคติสู่วิกฤตการณ์การมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชน
From Attitude Adjustment to Political
Participation Crisis

อรุณ ชัยนทา
Aroon Kayanha

จากการปรับทัศนคติสู่วิกฤตการณ์การมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชน From Attitude Adjustment to Political Participation Crisis

อรุณ ชัยันหา¹
Aroon Kayanha

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิกฤตการณ์ทางการเมือง โดยศึกษาประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักการของประชาธิปไตยในช่วงรัฐบาลของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาเป็นแนวทางในการแก้ไขวิกฤตการณ์ และสร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน บทความมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรกคือการเกริ่นนำ ส่วนที่สองคือแนวความคิดว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ส่วนที่สามว่าด้วยอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ส่วนที่สี่ว่าด้วยวิกฤตการณ์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักประชาธิปไตยสากลในยุคปรับทัศนคติ และส่วนสุดท้ายว่าด้วยแนวทางในการแก้ไขปัญหา

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

ผลการศึกษาพบว่า วิกฤตในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในยุคปัจจุบันนี้มีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย อาทิ เกิดจากการปรับทัศนคติซึ่งเป็นการแข่งขันการเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาสังคม ไม่ยึดหลักนิติมหาชน ไม่จัดประชาพิจารณ์ ไม่เร่งดำเนินการการออกเสียงประชามติ รวมไปถึงการเร่งจัดการเลือกตั้ง สิ่งเหล่านี้เป็นตัวเร่งที่สำคัญที่ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

แนวทางในการสร้างโอกาสเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ได้แก่ 1) การยุติการกระทำใด ๆ รวมถึงทั้งประกาศ คำสั่ง ระเบียบ ที่เป็นการคุกคาม ขัดขวางการใช้สิทธิเสรีภาพของประชาชน และการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทุกรูปแบบ และควรพิจารณายกเลิกคำสั่งดังกล่าวโดยเร็ว 2) รัฐบาลต้องเร่งสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการปรองดองอย่างเร่งด่วน โดยการเปิดพื้นที่สิทธิ เสรีภาพให้แก่ผู้มีความเห็นต่าง 3) รัฐบาลต้องมีความชัดเจน มีการคุ้มครองเสรีภาพให้ประชาชน นักวิชาการ สื่อมวลชน และพรรคการเมือง ให้สามารถถรณรงค์ และแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างเต็มที่ เสรี และเป็นธรรม

คำสำคัญ : การปรับทัศนคติ วิกฤตการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ

Abstract

The purpose of this article was to study political participation crisis in the government of National Council for Peace and Order period to propose the suggestion to the government. This article was divided into 5 parts namely: 1) introduction 2) political participation concepts 3) political participation obstruction concepts 4) political participation crisis in the government of National Council for Peace and Order period and 5) approach to the problem solving.

The results shown that there were many causes of politi-

cal participation crisis for instance; freezing social movement by attitude adjustment; ignoring the principle of public opinion, no public hearing, no referendum, and no election. These were the catalyst of political participation crisis.

The approaches of creating opportunities to promote the political participation composed of 1) stop any action including declarations, command, and order as a threat to human right 2) the government must create harmonious situation urgently by opening the public space for different opinion and 3) the government must be clear and protect the liberty of the scholar, mass media, and political parties for freedom of expression thoroughly, freely, and equitably.

Keywords : Attitude Adjustment ; Political Participation Crisis ; National Council for Peace and Order

1. เกริ่นนำ

บทความ จากการปรับทัศนคติสู่วิกฤตการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พยายามนำเสนอมุมมองของปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหนึ่งในหลักการของระบอบประชาธิปไตย ในบทความนี้ผู้เขียนแบ่งออกเป็น 5 ส่วน เนื้อหาหลักจะประกอบด้วย ส่วนที่หนึ่งเป็นความพยายามในการชี้ชวนผู้อ่านให้เข้าใจ และมีความสนใจที่จะติดตามเนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ส่วนที่สองคือแนวความคิดว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเพื่ออธิบายถึงความหมาย และหลักการ ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนที่สามว่าด้วยอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งจะกล่าวถึงอุปสรรคในขั้นต้นจนนำไปสู่วิกฤตการณ์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ส่วนที่สี่ว่าด้วยวิกฤตการณ์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักประชาธิปไตย

สากลในยุคปรับทัศนคติ และส่วนที่ดูท้าทายว่าด้วยแนวทางในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ เพื่อสร้างความเข้าใจในประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง รวมถึงมองเห็นสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2. ว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จะต้องประกอบด้วยกิจกรรม หรือกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเป็นการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน และส่งเสริมให้มีการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ และ ปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและ ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงเป็นการกระจายโอกาสให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง รวมถึงการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการ ตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน กระบวนการตัดสินใจของรัฐ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นวิธีการที่ ภาครัฐ ภาคประชาสังคม และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีโอกาสเรียนรู้ทำความเข้าใจประเด็น นโยบายสาธารณะร่วมกัน ปรีกษาหารือร่วมกัน เพื่อแสวงหาทางเลือกที่ดีที่สุด ทุก ฝ่ายยอมรับมากที่สุด และมีผลกระทบเชิงลบน้อยที่สุด (ถวิลวดี บุรีกุล, 2552: 28)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีความสำคัญ เพราะเป็นการเพิ่ม คุณภาพการตัดสินใจ เป็นการปรึกษาหารือกับสาธารณชนเพื่อทำให้เกิดความ ชัดเจนถึงประเด็นที่ต้องการ กระบวนการพิจารณาหรือการมีส่วนร่วมของประชาชน จะทำให้เกิดแนวคิดใหม่ ทางเลือกใหม่ ๆ เข้ามาประกอบการตัดสินใจ (Thomas Diets and Paul C. Stern, 2008: 17) เป็นการลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสีย เวลา การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่เริ่มแรกของขั้นตอน สามารถลด ความล่าช้าในเรื่องของกระบวนการตัดสินใจ ลดความล่าช้าในเรื่องของขั้นตอน ต่าง ๆ และทราบได้ทันทีว่าประชาชนเห็นด้วยหรือไม่และสามารถนำโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ ไปปฏิบัติได้ทันที และเป็นการดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความ ขอบธรรม เป็นวิธีการหนึ่งที่จะนำไปสู่ความชอบธรรมรวมถึงความไว้วางใจจาก

ประชาชน เนื่องจากตัวผู้นำถูกตรวจสอบ อันเนื่องมาจากการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ทำยที่สุดส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของภาครัฐ

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมไทยออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นทางการ อาทิ การเลือกตั้ง การใช้สิทธิเสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็น การจัดตั้งและเข้าเป็นสมาชิกทางการเมือง การมีส่วนร่วม โดยการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ไม่เป็นทางการ อาทิ การสร้างความรุ่มรวยทางการเมือง การนัดหยุดงาน การงดให้ ความร่วมมือกับรัฐบาล และการเดินขบวนหรือชุมนุมประท้วง (อมร รักษาสัตย์, 2544 : 412-414) นอกจากนี้รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ตามหลักการพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตยต้องประกอบด้วย เลือกตั้ง (Voting) การออกเสียงประชามติ (Referendum) คนทั้งประเทศ ผลออกมามีผลอย่างไรต้อง ยึดตามนั้น ประชาพิจารณ์ (Public Hearing) ต้องทำโดยทั่วถึงกัน มติมหาชน (Public Opinion) ประชาสังคม (Civil Society)

หากกล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักประชาธิปไตย ควรต้องพิจารณาถึงกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมทุกภาคส่วนจากประชาชนทุกคน เพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม (Robert A. Dahl, 1998 : 37-38) อาทิ การเข้ามามีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงของประชาชน (Inclusion) การเข้ามามีส่วนร่วม ของประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน (Political equality) โอกาสที่จะได้รับข้อมูล ข่าวสาร (Enlightened understanding) โอกาสในการกำหนดวาระสาธารณะ (Control of the agenda) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental rights) และการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective participation) ซึ่งสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยเรื่อง สิทธิมนุษยชน ที่สิทธิ และเสรีภาพในความเห็น และการแสดงออก รวมถึงเสรีภาพที่จะยึดมั่น ในความคิดเห็นโดยปราศจากการสอดแทรกและที่จะแสวงหารับ ตลอดจนการแจ้งข่าว รวมทั้งความคิดเห็นโดยผ่านสื่อใด ๆ โดยมีต้องคำนึงถึงเขตแดน (Declaration of Human Rights, Article 19) นอกจากนั้นสิทธิพลเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ในรัฐสมัยใหม่สามารถกระทำได้ภายใต้กรอบของกฎหมายบ้านเมืองของสังคมนั้น ๆ และสิทธิพลเมืองซ้อนทับอยู่กับสิทธิทางการเมือง (political rights) ในสังคมและระบบการเมืองการปกครองสมัยใหม่นั้น เสรีภาพถือเป็นคุณธรรมรากฐานประการหนึ่งที่ระบบการเมืองต้องธำรงรักษาไว้

3. ว่าด้วยอุปสรรคของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

จากปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นปฏิกิริยาความรู้ความเข้าใจของประชาชนในทางการเมือง รวมถึงสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจที่จะกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว สิ่งที่สำคัญมากที่สุดคือ การเปิดช่องทางกฎหมาย ทำที่หรือแนวความคิดของผู้นำที่มีส่วนสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในขั้นนี้ จะกล่าวถึงอุปสรรคที่สำคัญในการขัดขวางการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อันได้แก่ กระบวนการทางกฎหมาย และทำที่ของผู้นำในการบังคับใช้กฎหมาย

3.1 กติกาใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เวลา 16.30 น. คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (The National Council for Peace and Order) ทำการรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ.2557 และเกิดขึ้น โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะ ทำการโค่นรัฐบาลรักษาการ ให้นิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล นับเป็นการรัฐประหาร² ครั้งที่ 13 ในประวัติศาสตร์ไทย รัฐประหารดังกล่าวเกิดขึ้นหลังวิกฤตการณ์การเมือง ซึ่งเริ่มเมื่อเดือนตุลาคม 2556 ส่วนหนึ่งเพื่อคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม พ.ศ. ... รวมถึงการ

² รัฐประหารหรือการยึดอำนาจโดยทหารตามทัศนคติของ Andrew Heywood ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ เศรษฐกิจย่ำแย่ภายใต้การบริหารงานของรัฐบาล รัฐบาลที่มาจากพลเรือนขาดความชอบธรรมในการบริหารประเทศ เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลที่มาจากพลเรือนกับทหาร และ ประการสุดท้ายคือ การได้รับการสนับสนุนจากต่างประเทศในการทำรัฐประหาร (Andrew Heywood, "Politics", (Hampshire: McMillan Press Ltd, 1997. P.369.))

พยายามขจัดมรดกทางความคิดและอิทธิพลของพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ภายหลังการรัฐประหาร จึงกำหนดให้มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 เพื่อสร้างความชอบธรรมในการรัฐประหาร ดังปรากฏในหลักการเบื้องต้นของรัฐธรรมนูญ

“โดยที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติซึ่งประกอบด้วยคณะทหารและตำรวจ ทำการรัฐประหารได้นำความกราบบังคมทูลว่าตามที่ได้เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองขึ้นในกรุงเทพมหานครและพื้นที่ใกล้เคียงต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน จนลุกลามไปสู่แทบทุกภูมิภาคของประเทศ ประชาชนแตกแยกเป็นฝ่ายต่าง ๆ ขาดความสามัคคี และมีทัศนคติไม่เป็นมิตรต่อกัน บางครั้งเกิดความรุนแรง ใช้กำลังและอาวุธสงครามเข้าทำร้ายประหัตประหารกัน สวัสดิภาพและการดำรงชีวิตของประชาชนไม่เป็นปกติสุข การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองการปกครองชะงักงัน กระทบต่อการใช้อำนาจในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหาร และในทางตุลาการการบังคับใช้กฎหมายไม่ได้ผล นับเป็นวิกฤตการณ์ร้ายแรงที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน แม้รัฐจะแก้ไขปัญหาด้วยกลไกและมาตรการทางกฎหมาย เช่น นำกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในภาวะต่าง ๆ มาบังคับใช้ ยุบสภาผู้แทนราษฎรและจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป และฝ่ายที่ไม่ได้เป็นคู่กรณี เช่น องค์กรธุรกิจภาคเอกชน องค์กรตามรัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง กองทัพ และวุฒิสภา ได้พยายามประสานให้มีการเจรจาปรองดองกัน แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ กลับจะเกิดข้อขัดแย้งใหม่ในทางกฎหมายและการเมือง เป็นวงวนการปรับทัศนคติ เป็นการแห่งปัญหาไม่รู้จักจบสิ้น ในขณะที่ความขัดแย้งได้ขยายตัวกว้างขวางออกไปและมีแนวโน้มจะรุนแรงมากขึ้น จนถึงขั้นจลาจลได้ทุกขณะซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อชีวิต ทรัพย์สิน ความสะดวกสบายของประชาชนผู้สุจริตกระทบต่อการทำมาหากิน และภาวะหนี้สินของเกษตรกร โดยเฉพาะชาวนา การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การป้องกันปัญหาจากภัยธรรมชาติ ความเชื่อถือในอำนาจรัฐ และความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติทั้งยังเปิดช่องให้มีการก่ออาชญากรรมและความไม่สงบอื่นเพิ่มขึ้น อันจะเป็นการทำลายความมั่นคงของชาติและความศรัทธาของประชาชน

ที่มีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในที่สุด คณะรักษาความสงบแห่งชาติจึงจำเป็นต้องเข้ายึดและควบคุมอำนาจการปกครองประเทศ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 และประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ล้มล้างลง ยกเว้นความในหมวด 2 พระมหากษัตริย์โดยได้กำหนดแนวทางการแก้ปัญหาไว้สามระยะคือ ระยะเฉพาะหน้าเป็นการใช้อำนาจสกัดการใช้งบประมาณและการนำอาวุธมาใช้คุกคามประชาชน ยุติความหวาดระแวง และแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง ที่สะสมมากกว่าหกเดือนให้คลี่คลายลงเพื่อเตรียมเข้าสู่ระยะที่สองซึ่งจัดให้มีรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว จัดตั้งสภาขึ้นทำหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ และให้มีคณะรัฐบาลบริหารราชการแผ่นดินแก้ไขสถานการณ์อันวิกฤติให้กลับคืนสู่สภาวะปกติ พื้นฟู ความสงบเรียบร้อย ความรู้สึกสามัคคี และความเป็นธรรม แก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง จัดให้มีกฎหมายที่จำเป็นเร่งด่วน จัดตั้งสภาปฏิรูปแห่งชาติ และองค์กรต่าง ๆ เพื่อให้มีการปฏิรูปในด้านการเมืองและด้านอื่น ๆ และให้มีการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่วางกติกาการเมืองให้รัดกุม เหมาะสม ป้องกันและปราบปรามการทุจริต สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเป็นธรรม ก่อนจะส่งมอบภารกิจเหล่านี้แก่ผู้แทนปวงชนชาวไทยและคณะรัฐบาลที่จะเข้ามาบริหารราชการแผ่นดินในระยะต่อไป ในการดำเนินการดังกล่าวนี้จะให้ความสำคัญแก่หลักการพื้นฐาน ยิ่งกว่าวิธีการในระบอบประชาธิปไตยเพียงประการเดียว จึงจำเป็นต้องใช้เวลาสร้างบรรยากาศแห่งความสงบเรียบร้อย และปรองดอง เพื่อนำความสุขที่สูญหายไปนานกลับคืนสู่ประชาชน และปฏิรูปกฎเกณฑ์ บางเรื่องที่เคยเป็นชนวนความขัดแย้ง ไม่ชัดเจน ไร้ทางออกในยามวิกฤติขาดประสิทธิภาพหรือไม่เป็นธรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชนในชาติ ซึ่งควรใช้เวลาไม่ยาวนาน หากเทียบกับเวลาที่จะต้องสูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ถ้าปล่อยให้สถานการณ์ผันแปรไปตามยถากรรม จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ใช้บทบัญญัติต่อไปนี้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) จนกว่าจะได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ

ใหม่ที่จะจัดทำขึ้นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป”

ผลพวงจากการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 ส่งผลให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นอันสิ้นสุดลง และนำไปสู่การร่างกติกาใหม่ของสังคมในรูปของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

3.2 แม่น้ำ 5 สาย ที่ไม่มีสะพานเชื่อมโยงกับประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 เป็นเหมือนต้นทางของสายแม่น้ำอีก 5 สาย โดย แม่น้ำสายที่ 1 เป็นสิ่งแรกที่เกิดขึ้นคือสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) เป็นสภาที่ทำหน้าที่นิติบัญญัติ มีสมาชิกไม่เกิน 220 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นตามคำแนะนำของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่เป็นผู้เลือกสรรแล้วนำความขึ้นกราบบังคมทูล และ 220 คนนี้ไม่มีการรับสมัคร ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะพิจารณาและแต่งตั้ง

แม่น้ำสายที่ 2 คือ คณะรัฐมนตรี (ครม.) ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี 1 คน และรัฐมนตรีไม่เกิน 35 คน ได้รับการแต่งตั้งจากบุคคลใดก็ได้ เป็นข้าราชการประจำก็ได้ เป็นผู้บริหารรัฐวิสาหกิจก็ได้ ทำหน้าที่เป็นรัฐบาลบริหารประเทศ

แม่น้ำสายที่ 3 คือ สภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) มีสมาชิกไม่เกิน 250 คน มาจากการสรรหาแบ่งมาจากจังหวัดต่าง ๆ 77 จังหวัดโดยสรรหากันมาซึ่งจะมีคณะกรรมการสรรหาคณะละ 1 ชุดใน 1 จังหวัด แล้วก็มองหาคนที่มีความเหมาะสมเข้ามาเป็นผู้แทนจังหวัดโดยเลือกเข้ามาจังหวัดละ 5 คน และให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติ เลือก 1 ใน 5 จะไม่เลือกบุคคลอื่นนอกจาก 5 คนที่ส่งมาไม่ได้ อีก 173 คน เพื่อจะรวมกันให้เป็น 250 คน ทำหน้าที่ในการปฏิรูปประเทศไทย และมีอำนาจให้ความเห็นชอบในร่างรัฐธรรมนูญที่แม่น้ำสายที่ 4 หรือคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเสนอขึ้นมา

แม่น้ำสายที่ 4 คือ คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งมี 36 คน มาจาก

สมาชิก สภาปฏิรูปแห่งชาติ เสนอ 20 คน มาจาก สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เสนอ 5 คน มาจาก ครม.เสนอ 5 คน และมาจาก คณะรักษาความสงบแห่งชาติ เสนอ 5 คน แต่ คณะรักษาความสงบแห่งชาติจะเสนอคนไปเป็นประธาน คณะกรรมาธิการ ยกร่างด้วยอีก 1 คนจึงรวมเป็น 36 คนเรียกว่า คณะกรรมาธิการ

แม่น้ำสายที่ 5 คือ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งรัฐธรรมนูญ กำหนดให้ยังคงอยู่ต่อไป เพียงแต่อาจเพิ่มจำนวนขึ้นมาเป็นไม่เกิน 15 คน อำนาจ หน้าที่นั้นคือ เสนอแนะให้รัฐมนตรีพิจารณาปฏิบัติในเรื่องใด ถ้าคณะรัฐมนตรี พิจารณาแล้วจะไม่ทำก็ได้ และขอเชิญคณะรัฐมนตรีประชุมร่วมกันเพื่อหารือปัญหา สำคัญของประเทศ ถ้า คณะรักษาความสงบแห่งชาติไม่เชิญไป คณะรัฐมนตรีจะ เชิญมาก็ได้

กล่าวคือ แม่น้ำทั้ง 5 สาย ไม่มีสะพานเชื่อมโยงกับประชาชนอย่างแท้จริง นั่นเป็นเพราะสมาชิกจากแม่น้ำสายที่ 1 จนถึงแม่น้ำสายที่ 4 โดยหลักการแล้ว ต้องมาจากความเห็นชอบหรือการผลักดันของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ทั้งสิ้น ซึ่งปราศจากการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักการพื้นฐานของ ประชาธิปไตย

3.3 มาตรา 44 กกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่หายไป

แม้ว่าสิทธิและเสรีภาพในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามกติกา ใหม่ ให้ความสำคัญคุ้มครอง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ตามที่ประชาชนเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทย ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณี ระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามกติกาใหม่ที่ ถูกกำหนดขึ้น³ อย่างไรก็ดี หากพิจารณาภาพรวมของกติกาใหม่จะพบความย้อนแย้ง ที่ปรากฏว่าให้อำนาจแก่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ มากเกินไป จนกระทบ ต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค โดยเฉพาะประเด็น การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

อำนาจที่ขอบธรรมในกติกาใหม่ กรณีเห็นเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการ

ปฏิรูปในด้านต่าง ๆ การส่งเสริมความสามัคคีและความสมานฉันท์ของประชาชนในชาติ หรือเพื่อป้องกัน ระวัง หรือปราบปรามการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงของชาติราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือราชการแผ่นดิน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกราชอาณาจักรให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติโดยความเห็นชอบของคณะรักษาความสงบแห่งชาติมีอำนาจสั่งการระงับยับยั้ง หรือกระทำการใด ๆ ได้ ไม่ว่าการกระทำนั้นจะมีผลบังคับในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหารหรือในทางตุลาการ และให้ถือว่าคำสั่งหรือการกระทำ รวมทั้งการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว เป็นคำสั่งหรือการกระทำ หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญนี้และเป็นที่สุด ทั้งนี้ เมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวแล้ว ให้รายงานประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติและนายกรัฐมนตรีทราบโดยเร็ว⁴ นั้นหมายความว่า ทุกการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายและไม่ต้องรับโทษใด ๆ ตามที่อาจเกิดขึ้นตลอดการบังคับใช้มาตรา 44 การฝ่าฝืนประกาศหรือคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ถือเป็นความผิด ตามมาตรา 44 และได้มอบอำนาจให้กับข้าราชการทหาร ในการปราบปรามการกระทำผิด ด้วยวิธีการเบื้องต้นคือ การเรียกให้มารายงานตัว ส่งมอบเอกสาร หรือหลักฐาน ที่เกี่ยวกับการกระทำผิดข้างต้น และในกรณีที่มีการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น มาตรา 44 กำหนดให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจกักตัวบุคคลดังกล่าวไว้ได้ไม่เกิน 7 วัน ในที่ที่ไม่ใช่สถานีตำรวจ ที่คุมขัง หรือเรือนจำ หรือเรียกกระบวนการใช้อำนาจที่ชอบธรรมตามกฎหมายนี้ว่า “การปรับทัศนคติ”⁵ โดย

³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557, มาตรา 4

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557, มาตรา 44

⁵ ปรับทัศนคติ หมายถึง ออกคำสั่งเรียกตัว หรือใช้กำลังควบคุมตัวผู้ชุมนุมต่อต้าน ผู้แสดงออกทางการเมือง หรือบุคคลใด ๆ ที่มีแนวโน้มว่าจะกระต้างกระเดื่องและเป็นภัยคุกคาม ต่ออำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และรัฐบาลเผด็จการทหาร ไปกักขังทรมานหนี้ย เพื่อชี้แจง ช่มชู้ และบีบบังคับให้เชื่องเชื่องซิมและยอมจำนนต่อเผด็จการ อ้างถึงใน เว็บไซต์ ศัพท์การเมืองไทยร่วมสมัย (www.thaipolitionary.com)

เฉพาะเท่าที่ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ มีแนวโน้มที่จะบังคับใช้กฎหมาย กับความเห็นต่างทางการเมือง ซึ่งประเด็นดังกล่าวถือเป็นอุปสรรคประการหนึ่ง ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักประชาธิปไตยการทำให้เป็น ประชาธิปไตย ที่ต้องเปิดกว้างไม่ว่าจะเป็นเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือ การแสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งลดการใช้อำนาจในสังคม ประชาธิปไตยผ่าน สถาบันต่างๆหรือกลไกของสังคม ที่ทำหน้าที่แทนแทนประชาชน และการใช้อำนาจ ทางการเมืองจะต้องอยู่บนพื้นฐานเจตจำนงของประชาชน⁶

การบังคับใช้ มาตรา 44 รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 ของคณะ รักษาความสงบแห่งชาติ นั้น จะส่งผล หากพิจารณาตามหลักประชาธิปไตยแล้ว พบว่า ขัดต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักนิติรัฐ และขัดต่อพันธกรณีด้วยสิทธิ มนุษยชน ขาดการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐ ขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อาจก่อให้เกิดการใช้อำนาจโดยอำเภอใจ ขาดหลักประกันต่อ สิทธิเสรีภาพของประชาชน และไม่อาจบรรลุเจตนารมณ์ตามที่แท้จริงของประชาชน

4. ว่าด้วยวิกฤตการณ์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตาม หลักประชาธิปไตยสากลในยุคปรับทัศนคติ

การปรับทัศนคติ เป็นวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้นในช่วง 1-2 ปี ที่ผ่านมา โดยคน ริเริ่มคือ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ กับฝ่ายการเมืองหรือประชาชนผู้ที่มีความ เห็นต่าง โดยการเรียกผู้ที่เห็นต่างมารายงานตัวหรือไปเยี่ยมถึงบ้าน ซึ่งกระบวนการ ดังกล่าวเป็นเรื่องที่หาผลลัพธ์ได้ยาก เนื่องจากสิทธิและเสรีภาพทางความคิดของ ประชาชน เป็นเรื่องที่ควบคุมได้ยาก บางคนมีแนวโน้มที่เห็นด้วย บางกลุ่มมีแนว โน้มที่ไม่เห็นด้วย ดังนั้นการปรากฏรูปของวิกฤตการณ์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในช่วงปัจจุบัน เริ่มมีมากขึ้น โดยพิจารณาจากผลลัพธ์ดังต่อไปนี้

⁶ Boutros Boutros-Ghali, "An Agenda for Democratization," (New York: United Nation, 1996 : 1)

4.1 การปรับทัศนคติ (Attitude Adjustment) การแช่แข็งการเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาสังคม การเคลื่อนไหวของเครือข่าย กลุ่มชมรม สมาคม มูลนิธิ สถาบัน รวมถึงชุมชนที่มีกิจกรรมหรือมีการเคลื่อนไหวเนื่องจากถูกมองว่าเป็น “ความเห็นต่างที่เป็นภัยต่อความมั่นคง” ดังนั้นการเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชนจึงมีแนวโน้มลด หรือไม่ปรากฏรูป ทั้งจากหน้าหนังสือพิมพ์ หรือ สื่อวิทยุ โทรทัศน์

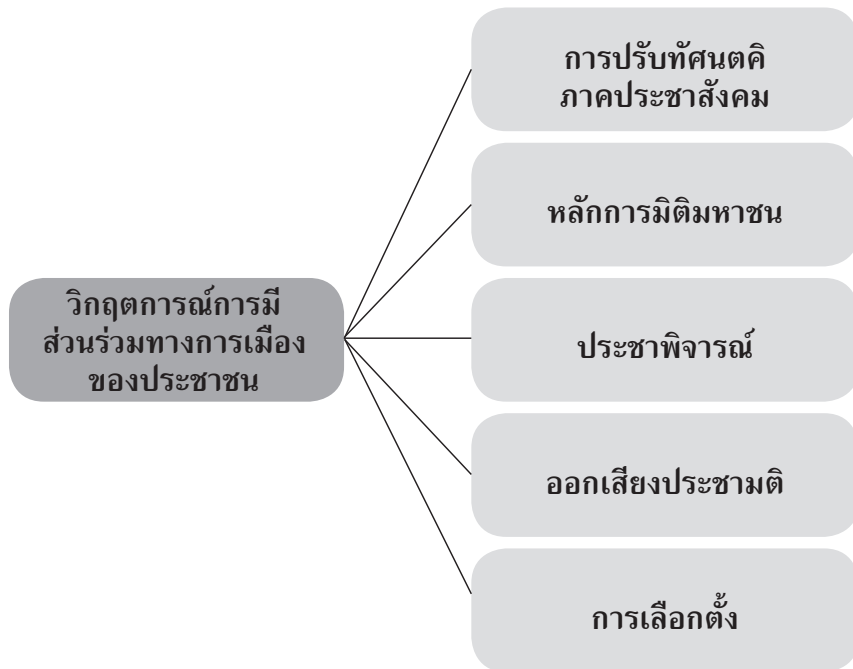
4.2 การขาดหายไปของหลักการมติมหาชน (Public Opinion) เมื่อกว่าประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยย่อมจะมีบทบัญญัติของกฎหมายรัฐธรรมนูญ ในการให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนของประเทศในการแสดงมติมหาชน เช่น การที่ประชาชนมีส่วนในการปกครองประเทศทางหนึ่งด้วยการเสนอแนะ ควบคุม วิจารณ์นโยบายของรัฐ การแสดงออกซึ่งทำที่ความเชื่อของสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีความสนใจต่อปัญหาใดปัญหาหนึ่ง รวมถึง กระแสความคิดเห็นที่เกิดขึ้นจากการที่กลุ่มชนมีปฏิกริยา หรือเห็นพ้องต้องกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

4.3 การประชาพิจารณ์ที่สูญหาย (Public Hearing) ยิ่งขาดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องที่มีผลกระทบต่อชีวิตของประชาชนทุกคน การทำประชาพิจารณ์ควรจัดให้ได้รับความคิดเห็นจากประชาชนทุกหมู่เหล่า และทำในวงกว้างเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สะท้อนความคิดเห็นจากประชาชนอย่างแท้จริง ก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งที่มีผลต่อประชาชนจำนวนมาก และที่รัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในปัญหาสำคัญของชาติที่มีข้อให้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงได้มีโอกาสรับทราบข้อมูลโดยละเอียด แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่อโครงการหรือนโยบายนั้น ไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ตาม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวยังขาดหายไป

4.4 การที่รัฐว่ามีแต่ยังไม่ถึงในการออกเสียงประชามติ (Referendum) เกี่ยวกับ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ... โดยคนทั้งประเทศ และผลออกมาอย่างไรต้องยึดตามนั้น เพราะเป็นการให้ประชาชนได้เป็นผู้ตัดสิน

ใจในเรื่องที่สำคัญของประเทศ โดยให้ประชาชนออกมาลงคะแนนเสียงเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในเรื่องที่จัดให้ มีการลงประชามติ และมติของประชาชนโดยเสียงส่วนใหญ่ย่อมมีผลต่อการบริหารบ้านเมืองของรัฐบาล รัฐบาลเร่งดำเนินการเพื่อคืนอำนาจการตัดสินใจให้แก่ประชาชน

4.5 การเลือกตั้งที่หายไป (Voting) การเลือกตั้งคือหัวใจสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นการใช้สิทธิของประชาชนลงคะแนนเสียงเลือกตัวแทน เพื่อทำหน้าที่แทนตนในการปกครองแต่ละระดับของประเทศ เนื่องจากประชาชนเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศ และประชาชนสามารถเปลี่ยนผู้แทนซึ่งใช้อำนาจแทนตนได้โดยเลือกผู้ที่ตนเห็นว่าประโยชน์แก่ส่วนรวมตามแนวทางที่ตนต้องการโดยพิจารณาจากนโยบายของผู้สมัครหรือพรรคของผู้สมัคร การเลือกตั้งที่หายไปนี้ รัฐบาลควรเร่งดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้ (Road Map) ให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว เพื่อสร้างระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง

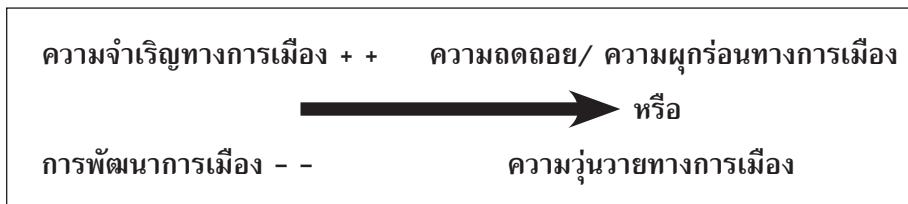

แผนภาพที่ 1 รูปแบบที่สำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

จากวิกฤติการณ์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักประชาธิปไตยไทย ไม่ว่าจะเป็น การเคลื่อนไหวของประชาสังคม การขาดหายไปของมติมหาชน การขาดหายไปของประชาพิจารณ์ การออกเสียงประชามติที่ยังไม่เกิดขึ้น และการคืนอำนาจให้แก่ประชาชนโดยเลือกตั้ง ทุกประเด็นปัญหาล้วนมีความสำคัญส่งผลโดยตรงต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อาทิ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน การปรึกษาหารือ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ การให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทการสร้างความร่วมมือ และการให้อำนาจแก่ประชาชน สิ่งเหล่านี้คงจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าผลลัพธ์ของวิกฤติการณ์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังคงดำเนินต่อไป

ยิ่งกว่านั้น หากประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองสูงและต้องการการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น กลุ่มพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ มีการเรียกร้องและแสดงออกทางการเมือง แต่ระบบการเมืองหรือกลไกการทำงานของรัฐบาลไม่สามารถรองรับหรือตอบโจทยักระบวนการทางการเมืองดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะนำไปสู่ความถดถอยทางการเมือง และสร้างความวุ่นวายในระบบการเมืองการปกครองส่วนรวมได้ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2550 : 208) ดังแผนภาพที่ 1.2

แผนภาพที่ 2 ผลของความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมืองกับความตื่นตัวทางการเมือง

กล่าวคือ รัฐบาลควรสร้างกระบวนการ หรือสถาบันทางการเมืองเพื่อรองรับความตื่นตัวทางการเมือง การแสดงออกทางการเมือง การแสดงความคิดเห็น

ทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในยุคศตวรรษที่ 21 นี้ เนื่องด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยี เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย มีการส่งต่อข้อมูลข่าวสารกันอย่างรวดเร็ว ทั่วทุกมุมโลก ฉะนั้นความพยายามในการสกัดกั้น โดยการปรับทัศนคติตามมาตรการของรัฐบาล หรือบทลงโทษสำหรับกลุ่มที่มีความคิดเห็นเห็นต่างนั้น จึงเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง แต่ควรเปิดพื้นที่ให้แก่ประชาชนที่มีความคิดหลากหลาย และใช้ความหลากหลายเหล่านี้นำมาสร้างกติกา หรือเงื่อนไขเพื่อการพัฒนาสังคมไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นรัฐบาลในยุคของคณะรักษาความสงบแห่งชาติควรเร่งดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงในมิติของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพื่อสร้างโอกาสในการก้าวสู่การระบอบเมืองการปกครองในแบบประชาธิปไตยที่แท้จริง

5. ว่าด้วยแนวทางในการแก้ไขปัญหา

ถึงแม้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในช่วงรัฐบาลของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ มีบริบทที่แตกต่างออกไปจากสถานการณ์การเมืองปกติ แต่การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังคงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาทางการเมืองและการพัฒนาประเทศ เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นในทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน ไม่ว่าจะเป็น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายพูดคุยในประเด็นทางการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ทำให้ผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองได้มีโอกาสทราบความต้องการของกันและกันอย่างแท้จริงทำให้การดำเนินนโยบายของรัฐตอบสนองต่อผู้เป็นเจ้าของประเทศในด้านเศรษฐกิจการเมืองและสังคม สอดคล้องกับหลักประชาสังคม หรือกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ที่มุ่งเน้นและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยราชการ องค์กร

พัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ นักวิชาการ ภาคประชาชน เพื่อหาทางออกของปัญหาทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

แนวทางในการการเปลี่ยนแปลงจากวิกฤติเป็นการเพิ่มโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนสามารถทำได้โดย 1) การยุติการกระทำใด ๆ รวมถึงทั้งประกาศ คำสั่ง ระเบียบ ที่เป็นการคุกคาม ขัดขวางการใช้สิทธิเสรีภาพของประชาชน และการละเมิดสิทธิมนุษยชน ทุกรูปแบบ และควรพิจารณายกเลิกคำสั่งดังกล่าวโดยเร็ว 2) รัฐบาลต้องเร่งสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการปรองดองอย่างเร่งด่วน โดยการเปิดพื้นที่สิทธิ เสรีภาพให้แก่ผู้มีความเห็นต่าง 3) รัฐบาลต้องมีความชัดเจน มีการคุ้มครองเสรีภาพให้ประชาชน นักวิชาการ สื่อมวลชน และพรรคการเมือง ให้สามารถรณรงค์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ ในการทำประชามติได้อย่างเต็มที่ เสรี และเป็นธรรม เพื่อนำไปสู่ประชามติที่จะเกิดขึ้น มีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับทั้งจากคนไทยและโลก ทั้งนี้ เชื่อว่าหากมีการดำเนินการ จะส่งผลดีอย่างยิ่งต่อการร่วมมือกันของประชาชน และการร่วมกันนำพาประเทศไปสู่ความรักสามัคคี และมีความเป็นประชาธิปไตยในที่สุด

ดังนั้นรัฐบาลควรเปิดใจกว้างยอมรับการแสดงความคิดเห็นต่างทางการเมือง เปลี่ยนจากการเห็นต่างเป็นภัยต่อความมั่นคง เป็นการเห็นต่างเพื่อการพัฒนา ร่วมอย่างสร้างสรรค์ ดึงทุกภาคส่วนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น หรือจัดทำประชาพิจารณ์ และกระบวนการสุดท้ายคือการลงประชามติ ควรเปิดพื้นที่ให้กับความแตกต่าง ไม่พยายามผลักไสให้คนที่เห็นต่างไปเป็นศัตรูหรือฝ่ายตรงข้าม หรือใช้ความรุนแรง หรือดำเนินการที่มีลักษณะสกัดกั้นทางความคิดของประชาชน หรือใช้อำนาจเด็ดขาดจัดการกับคนที่เห็นต่างทางการเมืองซึ่งไม่จำเป็นจะต้อง ควรจะใช้วิธีการทางการเมือง การพูดคุยแบบสาธารณะเป็นแนวทางออก ใช้วิธีจัดการโดยยึดหลักสิทธิมนุษยชน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและสร้างโอกาสในการพัฒนาประเทศแบบมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 www.publicconsultation.opm.go.th

เจมส์ แอล เครย์ตัน. 2548. คู่มือการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง. แปลโดย วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.

_____. 2551. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน : การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยชุมชนมีส่วนร่วม. แปลโดย วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ. ขอนแก่น : โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ต.

ถวิลวดี บุรีกุล. 2552. การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.

_____. 2552. พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน : จากอดีต จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. กรุงเทพมหานคร : เอ.พี.กราฟิก ดีไซน์และการพิมพ์.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และ ถวิลวดี บุรีกุล. 2549. ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557.

ลิขิต ธีรเวคิน. 2550. วิกฤตการณ์การเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วันชัย วัฒนศัพท์. 2550. ความขัดแย้ง...หลักการและเครื่องมือแก้ไขปัญหา. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. 2550. **คู่มือการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ.2548.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.

อมร รักษาสัตย์. 2544. **การเมืองการปกครองตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ วี.เจ.พรินติ้ง.

อรุณ ชัยนทา. “ความเป็นประชาคมอาเซียนกับการอุดมศึกษาของไทย.” **วารสารร่วมพฤษ์** 32,3 (มิถุนายน - กันยายน 2557) : 23-44.

Andrew Heywood. 1997. **Politics.** London : Macmillan press Ltd.

Boutros Boutros-Ghali. 1996. **An Agenda for Democratization.** New York : United Nation.

Robert A. Dahl. 1998. **On Democracy.** New Haven : Yale University Press.

Thomas Diets and Paul C. Stern. ed. 2008. **Public Participation in Environmental Assessment and Decision Making.** Washington, D.C. : The National Academies Press.